

Handläggare
Charlotte Gredenberg
Telefon: 0850824400

Till
Skärholmens stadsdelsnämnd
2021-03-25

Fler barn i förskolan – för bättre språkutveckling i svenska (SOU 2020:67)

Svar på remiss från kommunstyrelsen Dnr KS 2021/201

Förslag till beslut

Nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Sammanfattning

Stadsdelsnämnden har av kommunstyrelsen fått i uppdrag att besvara remissen gällande Fler barn i förskolan – för bättre språkutveckling i svenska.

Utredningen lämnar förslag som syftar till att dels öka deltagandet i förskolan bland barn i 3–5 års ålder, dels stärka förskolans arbete med barnens språkutveckling i svenska. De förslag som lyfts för att öka deltagandet är uppsökande verksamhet, direktinskrivning för vissa grupper av barn samt obligatorisk förskola från 5 års ålder. För att stärka förskolans arbete med barnens språkutveckling föreslås karriärsteg för förskollärare, likformighet i barnskötarutbildningar samt tydliggörande av behovet av kompetensutveckling inom barns andraspråksutveckling i svenska.

Förvaltningen är positiv till de förslag som lyfts i utredningen då det bidrar till att fler barn får ta del av förskolan samt ökar möjligheterna för en bättre språkutveckling i svenska för alla barn. Som tillägg till förslagen så lyfter förvaltningen även behovet av allmän kompetensutveckling vad gäller alla barns språkutveckling.

Bakgrund

Utbildningsdepartementet har remitterat utredningen Fler barn i förskolan – för bättre språkutveckling i svenska till Stockholms stad för yttrande.

Regeringen beslutade i oktober 2019 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att lämna förslag som syftar till att öka deltagandet i förskolan bland barn i 3–5 års ålder och föreslå hur förskolans arbete med barnens språkutveckling i svenska kan stärkas, bland annat gällande nyanlända barn.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelning förskola.

Ärendet

Stadsdelsnämnden har av kommunstyrelsen fått i uppdrag att besvara remissen gällande Fler barn i förskolan – för bättre språkutveckling i svenska. Utredningen lämnar förslag som syftar till att dels öka deltagandet i förskolan bland barn i 3–5 års ålder, dels stärka förskolans arbete med barnens språkutveckling i svenska, bland annat när det gäller nyanlända barn, barn med annat modersmål än svenska och barn med socioekonomisk svag bakgrund.

Fler barn bör delta i förskolan

Det finns många anledningar till att vårdnadshavare inte har sina barn i förskola eller pedagogisk omsorg. Utredningen beskriver att orsakerna inte kan begränsas till utländsk bakgrund, förvärvsarbete eller ekonomi, utan kan även handla om värderingar och andra preferenser. Det finns ett brett forskningsstöd för att förskolan har positiva effekter för barns utveckling och lärande, framförallt för flerspråkiga barn och barn med svag socioekonomisk bakgrund. Barn som har gått i förskolan har bättre kognitiva och språkliga färdigheter och når högre kunskapsresultat i skolan än barn som inte har deltagit i förskolan. Studier visar även att barn som har deltagit i förskolan har färre beteendeproblem i skolåldern och att förekomsten av kriminalitet och drogproblem hos dessa barn är mindre under ungdomsåren. Förskolan kan därmed ses som en central roll i det brottsförebyggande arbetet.

Kommunen ska bedriva uppsökande verksamhet

Utredningen föreslår att kommunerna ska bedriva uppsökande verksamhet för att öka deltagandet i förskolan. Den uppsökande verksamheten ska omfatta barn som inte är inskrivna i förskolan men som har rätt till allmän förskola, vilket barn har från och med höstterminen det år de fyller 3 år. Kommunen ska återkommande informera vårdnadshavarna om rätten till allmän förskola och om förskolans uppdrag och värdegrund. Utredningen föreslår att Skolverket får i uppdrag att ta fram ett stödmaterial eller

allmänna råd om uppsökande verksamhet. En förutsättning för det uppsökande arbetet är att kommunen kartlägger vilka barn som inte är inskrivna i förskolan.

Direktinskrivning i förskolan

Det ska vara obligatoriskt för kommunerna att erbjuda förskola till barn som har behov av förskola för att få en bättre språkutveckling i svenska. Direktinskrivning innebär att kommunerna, utan att vårdnadshavarna har ansökt om det, ska erbjuda barn plats vid en förskola inför höstterminen det kalenderår då barnet fyller 3 år. De barn som ska omfattas är barn som inte är inskrivna i förskolan och som tillhör någon av följande kategorier:

- nyanlända barn, dvs. barn som omfattas av utredningens förslag till definition av nyanlänt barn.
- barn med annat modersmål än svenska som har behov av förskola för att få en bättre språkutveckling i svenska.
- barn som av annan anledning har behov av förskola för att få en bättre språkutveckling i svenska.

Obligatorisk förskola från 5 års ålder

Utredningen föreslår att förskolan ska bli obligatorisk för alla barn från och med 5 års ålder. Förslaget innebär att skolplikten ska börja fullgöras i förskolan höstterminen det kalenderår då barnet fyller 5 år. Utredningen föreslår att den obligatoriska förskolan ska ha samma syfte, uppdrag och innehåll som den frivilliga förskolan. Den obligatoriska delen av förskolan ska högst omfatta 6 timmar per dag, inkludera måltider och vara avgiftsfri. Utredningen föreslår även att skollagens regler om närvaro och ledighet samt utredning av frånvaro ska gälla även för barn som går i den obligatoriska förskolan.

Fler förskollärare och barnskötare

Utredningen föreslår att det ska inrättas karriärsteg för förskollärare vid förskolor med särskilt svåra förutsättningar med beaktande av barnens socioekonomiska bakgrund. Reformen med så kallade förste förskollärare ska finansieras med statsbidrag.

För att uppnå en ökad likformighet i barnskötarutbildningarna samt stärka och tydliggöra barnskötarnas kompetens föreslår utredningen att det införs ett enhetligt innehåll för utbildning till barnskötare både inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen.

Barnskötarrollen ska även förtydligas i skollagens skrivelser.

Utredningen bedömer även att Skolverket bör få i uppdrag att ta fram allmänna råd om vilka grundläggande krav som bör ställas på personal som arbetar i förskolan, till exempel när det gäller språkkunskaper i svenska.

Kompetensutveckling i barns språkutveckling i svenska

Utredningen betonar vikten av att erbjuda och frigöra tid för kompetensutveckling, då bristen på tid ofta framförs som ett hinder. Utredningen erfar att förskollärare saknar tillfredsställande kunskap om barns andraspråksutveckling i svenska. Därför föreslås att examensbeskrivningen för förskolläraryxamen bör ändras så att det i examensmålen anges att studenten ska visa fördjupad kunskap om barns andraspråksutveckling. Skolverket får även i uppdrag att förlänga den statliga satsningen med Läslyftet i förskolan.

Tidsplan

Utredningens förslag innebär ändringar i skollagen (2010:800) och skolförordningen (2011:185). Förslaget är att ändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2022. När det gäller bestämmelserna om kommunernas uppsökande verksamhet, kartläggning och direktinskrivning är förslaget att bestämmelserna ska tillämpas från och med höstterminen 2023. Även bestämmelserna om obligatorisk förskola ska tillämpas första gången under höstterminen 2023. Införande av karriärsteg för förskollärare ska inledas vid det bidragsår som inleds den 1 juli 2023.

Synpunkter och förslag

I Skärholmens stadsdelsnämndsområde är det i februari 2021 1663 barn (2-5 år) inskrivna i förskolan, det utgör 88,5 % av de barn (2-5 år) som bor i stadsdelsnämndsområdet. Boende i stadsdelsnämndsområdet har en större socioekonomisk utsatthet än medelnivån för staden. Utredningen framhåller de positiva effekter som förskolan har på barnens utveckling och lärande framförallt för flerspråkiga barn och barn med svag socioekonomisk bakgrund. Att öka andelen inskrivna barn i stadsdelsnämndsområdet är ett prioriterat arbete inom förvaltningen och förvaltningen ser positivt på de förslag som lyfts i utredningen för att öka deltagandet i förskolan.

Av utredningen framgår att kommunen ska genom kartläggning och informationsinsamling hålla sig informerad om vilka barn i kommunen som omfattas av rätten till direktinskrivning i förskolan för att få en bättre språkutveckling i svenska. För att möjliggöra den kartläggningen krävs ett nära samarbete med bland annat Migrationsverket. Förvaltningen ser en utmaning i att hitta och kartlägga de barn som berörs av direktinskrivning. Förvaltningen ser att denna kartläggning med fördel bör samordnas inom Stockholms stad, för att möjliggöra en likvärdig bedömning.

Förvaltningen instämmer med att det finns stora behov av att kompetensutveckla pedagoger i barns språkutveckling i svenska. Förvaltningen fortsätter satsningen med Läslyftet, den har bidragit till en ökad medvetenhet kring läsningen och läsmiljöns betydelse.

Exempelvis används mer drama, bild och form för att väcka barnens intresse.

Idag krävs goda kunskaper hos pedagoger när det gäller barns språkutveckling och andraspråksutveckling i svenska, speciellt i ett stadsdelsnämndsområde med många flerspråkiga barn. En viktig förutsättning för språkarbetet är att pedagogerna äger kunskap i det svensktalande språket. Inom förvaltningen finns brister i detta och under 2020 påbörjades därför en kurs i svenska språket för pedagoger. Förvaltningen arbetar även aktivt för att fördela den språkliga kompetensen på förskolorna. Ett enhetligt innehåll för barnskötarutbildningar och allmänna råd om vilka grundläggande krav som bör ställas på personal som arbetar i förskolan tror förvaltningen är viktiga delar i att öka såväl den språkliga kompetensen som kunskaper om barns språkutveckling. Som tillägg till detta föreslår förvaltningen att även kompetensutveckling av grundläggande kunskaper i språkutveckling för alla barn (typisk språkutveckling) stärks.

Förvaltningen ser även samhällsekonomiska vinster med förslagen. På kort sikt kan ett ökat deltagande i förskolan bidra till integrering och ökad etablering på arbetsmarknaden för stadsdelsnämndens medborgare. På längre sikt kan det även bidra till det brottsförebyggande arbetet och ge en likvärdig utbildning för alla barn.

Jämställdhetsanalys

Utredningen beskriver att majoriteten av de vårdnadshavare som är hemma med barn är kvinnor. Förslagen om att öka barns deltagande i förskolan berör därmed kvinnor i stadsdelsnämndsområdet. För kvinnor som är hemma med barn i åldrarna 3–5 år kan ett barns ökade deltagande i förskolan frigöra tid för exempelvis studier eller arbete. Förslagen kan därmed påverka kvinnors möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden och bidra till att nå målet om ekonomisk jämställdhet.

Inom förvaltningen är majoriteten av förskollärarna kvinnor. Förslaget om karriärtjänster för förskollärare medför därmed löneökningar för främst kvinnor och bidrar därmed till att nå målet om ekonomisk jämställdhet.

Utredningen framhåller att förskolan har positiva effekter på barns lärande långt upp i åldrarna. Det är framförallt viktigt för pojkar, då de i genomsnitt har lägre skolresultat än flickor. Förslaget om ett ökat deltagande i förskolan bidrar till en mer likvärdig skolstart för flickor och pojkar vilket kan stärka förutsättningarna att nå målet om jämställd utbildning.

Patrik Åhnberg
Stadsdelsdirektör

Britt Karlsson
Ansvarig

Bilagor

1. Fler barn i förskolan – för bättre språkutveckling i svenska (SOU 2020:67)
2. Remissbrev kommunstyrelsen
3. Remissbrev utbildningsdepartementet

Skärholmens stadsdelsförvaltning
Stab

Bodholmsplan 2, 127 26 Skärholmen
Box 503
127 26 Skärholmen
Växel 08-508 24 000
Fax
skarholmen@stockholm.se
stockholm.se

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Patrik Åhnberg, Stadsdelsdirektör	2021-02-25
Britt Karlsson, Ansvarig	2021-02-25